Ч. 91 (11.432). Львів, середа 24. квітня 1929. [illegible] Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

У Шевченківські Роковини.

Промова Михайла Галущинського на святочному концерті в честь Т. Шевченка у салі Великого Міського Театру у Львові дня 21. квітня 1929 р.

Літа чергуються за літами у безперервному астрономічному ланцюгу, а всеж таки у цьому так послідовному ланцюгу наше життя має богато прогалин, пропусків, історичних пустарів. Чи це буде ще до того часу, як „стала есть руська земля", чи 988, чи 1929. Байдуже! Завжди на кожній станиці історичній: і 1222, і 1240, 1340 і 1569, 1596 і 1648, 1651 і 1667, 1707 і 1775, 1917 і 1918, 1919 і 1923, творилося щось очайдушне, що кликало із богатьох сердець, це Шевченкове: „Доле, де ти? Доле, де ти?".

І відповідно до внутрішнього морального стану та душевного наставлення могло це бути страшне своїм спокоєм: „Свати попоїша і спати полягоша" або божевільно роспучливе: „Доле, де ти?".

І завжди, майже завжди за тим страшним криком йшла якась несамовита відповідь, зміст якої знову або: „уже за шеломянем еси", або страшно тупе і якесь безнадійне: „Нема ніякої!"

І далі без нашої волі й участи, а навіть проти нашої волі літа чергуються за літами. Ба, що більше: „Діла ростуть на невмолимі черги, громадиться цеглинами життя", і на це дивиться і цілий народ і кожна одиниця з нього, поскільки має очі, щоби дивитися, й умові сили, щоби це розуміти. Дивитися не як творець буття, але як той, кого якесь таємне, невияснене буття поставило перед собою на зразок фігурок жахливого, безсердечного, невольного, ляльового театру.

А всеж таки у цій багатовіковій мандрівці спадали в задушливе повітря метеори, що не тільки врізувалися глибоко в землю, але прочищували серед громів і бур повітря і залишали на мозковій корі народу скитальця, народу, мов паралітика на роздорожу, свої енграми, з якими він йшов і йде далі і далі у мандрівку століть...

Розшифрувати ці енграми часто не хочеться, щоби не каламутити спокійного плеса громадського сумління, а ще частіше розшифрувати їх не вміємо. А проте час від часу користуємося нагодами, щоби це зробити. І така нагода є сьогодні. Бо хіба інакше не можна собі пояснити цих наших святочних сходин.

Направду творяться великі дії довкруги нас. Кажуть, що Шевченко між іншим дав нам право на наше істнування. І ми заістнували. Але з факту істнування ми ще не поробили всіх висновків. У нас нема ще охоти, а може вона вже й є, але напевно нема рішучої постанови свідомо і відповідально посягнути по право діяльної участи у людській культурі.

А тимчасом приходиться констатувати, що у нас є все, є навіть захоплення, котре називають творчим, є великі вказники, що наче семафори видніють на овиді нашого збірного життя; але є також і ще щось інше, може підсвідоме, котре нівечить найкращі енграми, затемнює вказники, не каже вважати на семафори. І про це говорить Шевченко, а ці слова варто пригадати у нинішню днину. В одному листі пише він: „Лихо, брате отамане, їй Богу, лихо, це правда — окроме Бога і чорта в душі нашій є ще щось таке, таке страшне, що аж холод іде по серці, як хоч трохи його розкриєш".

І це страшне є гірше ніж тяжкі або вузькі умови нашого життєвого битування. А найстрашніше воно у своїх виявленнях, які так часто до трагікомізму затирають велику трагедію народу.

Бо коли навіть прийняти певний фаталізм в історії народів, то не можна не признати, що й найтяжча доля і найбільший упадок можуть викликати загальний подив до себе, або бодай аристотелівський елеос та фобос, але не можна не признати й того, що недостача цього трагічного в упадку викликує коли вже не погорду, то маловаження.

Тому саме тепер, в момент, коли ціле наше народне життя наставляється у всіх напрямках на шлях новного модерного життя, саме тепер, коли все довкруги нас, а навіть глухе каміння говорить голосну мову, про потребу збирання наших сил, анальогічно до Володимирового збирання „руських земель", саме тепер необхідно звертати свої очі і наставляти свій слух на слова того Велитня, за якого помолитися ми зійшлися у цій нашій громаді.

Молитися?...

Але Шевченко цього від нас зовсім не хотів і не хоче. Йому це одиаково, однаковісінько, байдуже! Він боявся зовсім чого іншого. І сьогодня він боїться, бо бачить, що сорок міліонів сторожів України, хоч мають на устах завжди і в кожній хвилині його слова, хоч з його слів створили собі етикети для своїх мінімальних і максимальних програм, що саме вони не в силі стримати крадежі в огні, а часто і причиняються самі до неї, нарівні з чужими. І так, проповідуючи і маючи на устах великі кличі Шевченка й інших наших Велитнів, ми розгубили себе, ми ще не можемо найти себе.

У великому розгоні на вузькому терені, в тісній атмосфері вузьке партійництво сліпить нам очі. В ньому й є такі, що твердять: тільки ми — мовляв — визнавці такої то і такої програми, тільки ми народ, а все, що поза нами, то „живі трупи", без вартости й без ціни. І тоді ми готові руйнувати найкращі і найвищі наші досягнення. Ми, не зважаючи, на який стіл нам сісти, сідаємо на кілька, а щоби це закрити — низькою і пустою демагогією псуємо непорочну душу народу. Ми навіть у силі негувати наш народ, і наше народне походження. Ми свідками того, як безшабашно починає проквітати оця негація. Ми готові творити щось як наднарод або міжнарод, не пройшовши ще етапу формування власної душі, щоби з її засобами щойно виходити у лицарські герці як рівноправний і повноправний чинник в організації наднаціональних чи міжнаціональних будівництв.

А того всього непотрібно, бо тільки сліпий не помітив би факту, як великими кроками ступає наше життя на шлях повної модернізації. В першу чергу модернізується українське село, те село, про яке ще недавно говорив поет, що воно „вигибає". Воно модернізується не з інстинкту самозбереження, але з відповідального почуття історичного завдання. Воно тільки жде від нас допомоги, не іншої як моральної. Воно хоче, щоби йому якнайшвидше допомогти в досягненні доцільних засобів до конкуренційного виступу з іншими народами, щоби в цій конкуренції бути вартісним чинником.

І ще на одну річ звернути нам увагу. В загальній світовій заверюсі й у нашому власному життєвому бурвію ми стратили одно покоління, а через нього певну тяглість і безперервність. Це поглибило й загострило вирішення питання батьків і дітей, питання вічного, котрого не міг і не може обійти ні один народ, і якого не обійде також український нарід.

Невелика, але дуже багата і глибока програма у найближче майбутнє. Вона вимагає не хвилевого підйому або підвищеного настрою, але як найбільше поважного трактування як з погляду багатої тисячлітньої минулої так ще багатшої майбутньої історії, в якій народ-прольоґ мусить відограти ролю угольного каменя, у який так вірили Шевченко і Кирило-методіївські Братчики.

А у всьому мусить просто верховодити думка вязання всіх огнив народнього життя в одно ціле, в одно збірне. Бо життя — це один великий рух вічних енергій, рух невгаваючий, рух нероздільний. Той круговорот енергій мусить мати один неповорушний осередок, а цим незрушимим осередком — є нація. І до цього незрушимого мусять простувати всі дороги збірного нашого життя.

Щойно тоді свято Шевченка стане дійсним святом, коли його головні кличі про науку, про боротьбу як з зовнішніми трудношами й перешкодами, так і з внутрішніми, що є найчастіше передумовою зовнішніх, коли кличі про взаїмну любов зіллються в кожньому українському серці як основні хемічні первні, щоби там створити клейнод національної української чесноти. Бо від знання-науки веде дорога до потреби боротьби за те, що любимо. Нема любови тоді, коли не знати, за що приносити жертви.

Цю мову говорить до нас ціле життя. Цю мову говорить одно з преважних питань нинішнього буття, питання соціяльної справедливости одної з основ нинішньої технічної структури людства. Цю мову говорить і готика руштовань хмародерів і залізо-бетон і ціла сучасна техніка. Прегарно це висловив один з наших молодих поетів, який сказав, що й ґотика і бетон крізь блакить і крізь дужу плоть будов голосить одну правду, що „ вначалі було Слово" — ідея. Та до здійснення ідеї, до її воплочення може привести тільки Начальний Дух, яким є Любов.

І коли увійдемо в основні заповіти Шевченка, то він нічого іншого від нас не жадав і не жадає.

І тепер, навіть із могили, говорить він до нас своїми крицевими словами і вказує на завдання моменту, завдання великої хвилі. Завдання, котре має окрилити міліони і міліони до лету, має пірвати їх з собою, має повести на „путь спасенну", щоби вже раз уміти без опізнень і без помилок „однодушно і односердне стати" за єдино оправдане і всемогутнє Євангеліє національної Правди України, яка то Правда не може бути і не є ані ріжна ані відмінна від Правди, що її зазнають і нею користуються інші народи.

Крамарж і Масарик.

На річному зїзді чеської національно-демократичної партії Крамарж виголосив велику промову, в якій виступив гостро проти теперішнього чеського уряду, а зокрема проти президента Масарика та міністра закордонних справ Бенеша. У своїй промові Крамарж пригадав, що свого часу він висловився в Парижі за те, щоби президентом Чехословаччини вибрано Масарика. Зробив він так тому, що Масарик старший від нього, а крім того він не хотів кидати активної політики. „Коли Масарик приїхав зза границі до визволеної Чехословаччини, я стрінув його зі сльозами на очах, — каже Крамарж, — і сказав йому: „Я маю надію, що ми ніколи більше не будемо виступати проти себе". Та політика Масарика в справі відношення до радянської Росії, а також його оцінка ролі славянства повели до все більшого відчуження між ними. „У звязку з цим — каже Крамарж — наші відносини уложилися так, що я за часів істнування австро-угорської монархії міг свобідніше висловлювати свою думку про цісаря, ніж тепер в Чехословацькій Республиці про президента".

Та особливо різко висловився Крамарж про міністра Бенеша. „Інша річ д-р Бенеш. Він не лише міністр закордонних справ, але також провідник ворожої мені партії. Ще в Парижі я попереджував Бенеша, щоби він не вмішувався до внутрішньої політики й задержав потрібну для його авторитету обєктивність. Та д-р Бенеш не послухав моєї ради і таким чином моє відношення до нього виробилося з двох точок погляду. З погляду закордонної політики і з погляду його ворожої політики супроти національ-демократичної партії. Крім того в рахубу входить ще ті методи, яких він уживає у внутрішній політичній боротьбі. В своїй політиці він уживає методів, які мусять викликати опір кожної моральної людини".

З приводу цеї промови д-р Бенеш ставить справу так, що не може лишатися в уряді разом з членами національно-демократичної партії, хіба під умовою, що Крамарж відкличе свої образливі для нього слова.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Італія й Україна.

В італійському „Конзулярному й дипльоматичному Курієрі“ (Il Corriere consolare e diplomatico) недавно появилася стаття відомого італійського журналіста й б. секретаря Орлянда підчас мирової конференції в Парижі, Енріка Інсабата під написом „Італія й Чорне Море“. Безпосередньо перед постановою Ради Амбасадорів у східньо-галицькій справі Енріко Інсабато богато уваги присвячував в італійській пресі українській проблемі, головно питанню Сх. Галичини, що одначе не перешкодило „il duce“ дати свою згоду на відоме амбасадорське рішення за значні нафтові концесії в Галичині в користь Італії.

Ще в 1919 р. Енріко Інсабато пропагував в Італії думку про підтримку старих і нових держав над Чорним Морем: Туреччини, Болгарії, Грузії, Кубані, Донщини, а головно України, на які розтягався би політичний й економічний вплив Італії. Ці держави моглиб консумувати італійську промислову продукцію, пригожим тереном для італійської еміграції і льокати італійських капіталів та тереном добування потрібних Італії товарів і сирівців: заліза, цини, міди, вугілля, збіжжа, цукру, тютюну, вовни, шовку і нафти.

Сьогодні становище над Чорним Морем основно змінилося. Все-таки Італія під фашистівським проводом знову здобуває собі передове становище в Туреччині, Болгарії й Румунії. Щож торкається східної і північної частини Чорного Моря, то тут повстали нові великі зміни під політичним оглядом, тут заіснували дві великі формації: Союз закавказьких радянських республик (Азербейджан, Вірменія, Грузія) й Рад. Соц. Рад. Республика (УСРР). Ці два державні організми з кожним днем утверджуються як нації, розвиваючи свою мову, культуру, мистецтво, виховуючи своїх синів у любови до своєї батьківщини, витворюючи все потрібне для уґрунтування своєї незалежности.

В інтересі Італії є докладно студіювати положення і розвиток українського народу, щоби усвідомити собі політичну й економічну вагу України для Італії. Досі боротьба політичних пристрастей, національна ненависть, суперництво імперіялістичних і економічних інтересів закривали українську проблему мракою таємниць. Про українську справу ширяли протилежні відомости; часто фальшиві, а ще частіше переборщені. Походили вони від чинників, зацікавлених опануванням України, або від утікачів й емігрантів, які не бачать іншого виходу для здобуття незалежности, як повстання за всяку ціну і при чийто не булоб допомозі, або вкінці від представників старого російського імперіялізму (царського чи демократичного), які просто кажуть, що Україна втримається як незалежна держава, хоч би навіть у звязку й союзі з Росією. До цих джерел треба звести всі нещирі й фальшиві відомости, поширювані правліннями, що мають свій власний інтерес в російсько-українському питанні. Тому без упередження, безпристрасно і з повним знанням справи треба розсліджувати цю справу, щоби з неї видобути дійсну правду. Для Італії є вона тим більш важною, що Україна уґрунтовується все більше і здобуває собі вплив і значіння як першорядний чинник в европейській політиці.

Колиб здійснилися поголоски про визнання Зедин. Державами Рад. Союзу, то тоді це в першу чергу відібється на Україні. В недалекому часі всі дотеперішні політичні й економічні передбачування відносно СРСР будуть безпредметовими. Щож торкається Італії, то вона безпосередньо заінтересована Чорним Морем й українською державою. Не можна не спостерігати величавого обяву економічного відродження української держави, в якій може найдемо природну розвязку богатьох проблем, що нас сьогодні тривожать.

Енр. Інсабато розглядає становище України в СРСР, робить закиди Франції, що вона не вміла оцінити значіння самостійности України ані в р. 1917, ані в р. 1919, докоряє й тодішнім італійським політикам за байдужність в українській справі, що на цілі роки унеможливило Італії здобути домінуюче становище на Україні й на Кавказі.

Автор зупиняється над ріжними орієнтаціями серед українців, кажучи, що не є річю італійців давати осуд про поведення українців, які погодилися з поляками (автор має на думці унерівців), ані осуджувати тих, що причинилися до звязання України із сов. Росією.

Завданням італійців є обєктивно студіювати становище України, її економічну спроможність, її значіння як політичного фактора, а головно основи, на яких можна би збудувати здорову й корисну співпрацю цієї нації з Італією.

Справа границь України є сьогодні досить загострена. У своїх етнографічних границях Україна малаб 800 тис. кв. км. і 45 міл. населення. В теперішніх своїх державних межах Україна має 461 тис. кв. км. простору і 29 міл. населення. Крім того 8 міл. українського населення живе в РСФСР, 6780.000 в Польщі, 897 тис. у Чехословаччині та 461.879 в Румунії (автор не вчисляє Бесарабії).

Під економічним оглядом Україна здобуває своє довоєнне становище. Добування вугілля в Донбасі збільшилося. Директор великого французького імпортового товариства М. Переар у березні явився на Україні, де заключив трилітній контракт у справі ввозу українського антрациту до Франції. В імпортових справах до західної Европи ведуться переговори в Парижі з представниками вуглевого тресту Донбасу.

На жаль, Італія досі не навязала безпосередніх звязків із Україною. В Італії немає українських місій (в рямках загального представництва СРСР), Італія й Україна ще досі іґнорують себе з великою обопільною шкодою, бо вони створені для взаїмного порозуміння і співпраці.

—o—

„Росія і Славянство“.

Празький дописувач львівського „Слов. Польск.“ на радощах розвиває „славянську ідеольоґію“, реферуючи російсько-еміґрантський тижневик „Росія і Славянство“ (що від грудня м. р. появляється в Парижі). Редактор цього нового осередка „славянознавства“ є К. Зайцев, а духовим батьком і головним поводатором незабутній наш „приятель“ проф. П. Струве на спілку з Крамаржем.

Тижневик „Росія і Славянство“ веде боротьбу з більшовиками, підготовляючи повалення радянського правління. Однак нова, небільшовицька Росія мусітиме погодитися зі значними змінами, спричиненими революцією, головно у маєтковій ділянці. У відношенні до славянства тижневик веде інформаційну працю, що має на меті зблизити російський нарід з „рештою“ славян. Всі теперішні славянські держави мусять рахуватися з повстанням майбутньої великої Росії. Та Росія буде їм потрібна, головно Польщі, яка аж після угоди з будучою Росією зможе жити зовсім спокійно, не лякаючись постійної небезпеки: комунізму.

„У відношенні до політики Польщі — пише „Сл. Польск.“ — та інших славянських держав тижневик старається зберігти безсторонність і льояльність. Інформаційну службу має добру і часто приносить відомости про Польщу, *головно цікавим є відношення до української квестії. Тижневик признає права русинів до культурної окремішности, але в рямках Росії* (?! — Ред.), *зате гостро протиставиться політичному змаганню українців до незалежности, звертаючи також й увагу Польщі на чужі джерела української пропаганди*“.

Чому проф. Струве годиться признати культурну окремішність українців тільки в будучій „великій Росії“ (якщо вірити „Слов. Польск.“), а не хоче поза її будучими межами, для нас неясно. Щож торкається українських політичних змагань, які — до речі — не обертаються вже тільки в межах теорії, то — очевидно — українці не будуть звертатися по дозвіл до проф. Струве й його російсько-націоналістичного гуртка на еміґрації.

—o—

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

40)

БЕЗЖУРНІ ДНІ.

Оповідання.

(Продовження.)

Сонце зачинало гріти і Грицько та Стецько, що однаково не виспалися в ночі, простягнулися на мураві, поклали собі під голови каміння й поснули блаженним сном.

— — — — — — — —

— Добра думка — золото! — промовив Грицько, пробудившись. — А добра думка зродилася у мене. Ми не перейшли ще стації Смерековець, вона десь зараз тут буде. Там маю знайомого священика, гарна людина; як я сидів на лекції в Березівці, був нераз в його домі. Отже ми поступимо до нього, зїмо обід а під вечір він певно підвезе нас до Цапівки. Ходім, сонце вже високо.

— Ходім! — відповів Стецько.

— Цей, що ми йдемо до нього — говорив Грицько далі — це живий Шрам із „Чорної Ради“ Куліша. Я не росказував тобі ще про нього? Ах, священик, оце священик! Хлоп як дуб, а душа орлина! Я певний, що коли завтра заговорять мечі в нашій справі, він скине реверенду і піде в бій. — Працюйте, бо одна праця висвободить вас із жидівського і панського ярма! — каже з проповідальниці. — Борітеся, бо тільки боротьбою здобудете права! Не терпіть, не позвольте над собою знущатися! Все будьте готові до бою! — А стане благословити нарід хрестом у церкві, то начеб-то булавою видавав накази. А кадить — мечем махає в бою. Сюди, туди та навхрест.

— Він був і моїм першим критиком — проводжав Грицько. — Силу! Відвагу! Розум хочу знайти у ваших віршах! — Він і сам пробував своїх сил в оповіданнях, та не йшло. Мав стиль Юлія Цезара, добрий до сухих військових звітів, але тим стилем не напишеш оповідання.

І ще богато дечого оповідав Грицько про панотця, до котрого йшли, так, що Стецько вже й сам був цікавий побачити його, пізнатися з ним. Небавком вони й дійшли до маленької стації, але до неї не доходили, тільки звернули в село. По середині села стояло приходство, а перед ним сад. Усі дерева й деревця стояли в ньому у рядах, як військо.

— Це, бачиш, усе Шрам своєю рукою! — замітив Гриць. — Порядок перед усім!

Перейшли довгу алею дерев і через рундук зайшли в середину. Але отворивши двері, станули здивовані. В першій кімнаті замісць Шрама — „хлопа як дуб, а душа орлина“ — застали низенького, товстенького панотця з лискучою лисою головою піддертим до гори носиком. Писав щось при столі, лицем обернений до прихожих.

— Ми до пан-отця такого то й такого — промовив уже збентежений Грицько.

— Вже два роки тут його нема, тепер я тут — промовив низенький, грубенький пан-отець і уважаючи, що справа вже скінчена, став писати далі. Грицько поглянув на Стецька, Стецько на Грицька; Стецько підійшов до пан-отця і промовив:

— Позвольте, пан-отче, що ми представимося. Ми такі то й такі. Ми туристи, прийшли тепер з Болотнища через Березівку до вашого попередника, а що його не застали, йдемо зараз далі. Але що ми дуже помучені, позвольте нам на хвильку сісти і спочити — і не чекаючи, чи господар попросить їх сідати чи ні, Стецько сів на крісло, а друге підсунув Грицькові.

Пан-отець глянув на них зпід ока, писав далі й бубонів під носом:

— Про мене сідайте собі, або ні, мені все одно... Так, так, про мене і спічніть собі... і писав, говорячи до себе: Ага, року божого тисячу девятьсотого... Ну, ну. Спічніть, спочивши, йдіть собі здорові... Число дому: тринять пять... Ми на селі бачимо часто таких, простіть за слово, волоцюг, пройдисвітів... Імя: Марія, Анна двох імен..., що в місті стратили кредит і йдуть людей дурити на село. Ну, ну... Віроісповідання: греко-католицьке...

— Алеж пан-отче, ми не волоцюги, ми студенти! — обрушився Стецько.

— Ну, ну! Бачив я вже й таких...! Полу женського... Перед роком зайшов до мене такий самий волоцюга. — Маю честь представитися: студент медицини. Ніби то їхав залізницею і на нашій стації, нехотячи висів, а поїзд йому втік... Родичі: Іван Горішний, господар, син Івана і Марії... Просився на ніч до найближчого поїзду. Я приняв, а він украв у ночі мій новісінький бобровий кожух і втік. Не знаю, може і ви такі студенти, не знаю, але бачите, що я занятий, не маю часу. Моє поважання! Хрестив і миропомазав.

— Ми не позволимо себе ображати! — відповів Стецько, стараючися свому голосові надати грізний тон, як це робив пан-отець в Болотнища. — Ми студенти, що мандрують у часі вакацій, а не злодії кожухів! За кого ви нас маєте?!

— Прошу, я нічого — відповів супокійно господар дому. — В мене нема загалом часу з панами говорити.

— Не маєте часу з нами говорити? — Але сказати, що ми злодії — на це ви мали вже час! — сварився вже Стецько.

Пан-отець встав від стола, зложив руки й оправдувався:

— Панове, простіть, я не сказав того, я й не ужив того слова, панове...!

— Правда, цих слів ви не ужили, але з вашої мови випливало це! А ми й докажемо вам, що ми не злодії, а правдиві студенти. Ви певно памятаєте з гімназії оди Горація? — і не чекаючи його відповіди, Стецько встав і став говорити на память: „Ексеґі монументум!...“

На пан-отця зробило це враження.

— Так, так! — потакував Стецькові.

(Продовження буде.)

За підготовку до народньої роботи.

Черновецький „Рідний Край“ в статті „Дудіть ради!“ нарікає на безтямне, пустословне розполітикування громадянства.

„Особливо стрівожені батьки сумним станом серед української студентської молодіжи. Нарід переживає тяжкі часи, потребує вас молодих і на тепер і на будуче, коли старших не стане. А як ви готуєтеся до трудної народньої роботи? Сваритеся між собою, одні других калічите шаблями, марнуєте і дорогий час, і гроші, і сили, — а за що, ми не розуміємо. А наслідки з того мусять бути тільки погубні. Ви підростаєте, покінчите, дасть Бог, науки й не знатимете, як і що починати зі собою, щоби бути корисними цілому народові й собі. Замісць сваритися, приглядайтеся позитивним, творчим по своюму успосібленні одиницям із старших, питайте їх, чого вам доучуватися, щоби бути такими людьми, яких мають богато щасливіші, ніж наш, народи. Вихіснуйте молодечий запал на добре діло!“

Очевидно, небажані й відємні прояви серед молоді не обмежуються Буковиною. Вони поширюються на всю українську національну територію. Варто булоб застановитися над цими проявами і в нас, бо вони істнують не лише серед студентської молоді, але й серед середношкільників та сільської молоді.

Студентські рухи в Еспанії.

Рух по університетах в Еспанії проти диктатора Прімо де Рівери шириться далі. Студенти всіх університетів страйкують. В Барцельоні, Ґранаді, Севіллі, Сараґосі, Валенції та Саляманці студенти уладили на вулицях демонстрації, які поліція розігнала й поранила богатьох студентів. Уряд видав оповіщення, в якому дуже гостро висловлюється проти університетського руху й ганьбить цілий ряд професорів. Це оповіщення викликало велике обурення серед професури. Уряд видав декрет про замкнення університету в Барцельоні аж до жовтня 1930 р. і звільнив усіх професорів. Їм заборонено також відбувати спільні збори й ухвалювати якінебудь резолюції.

—o—

Страшний голод в Китаю.

Американські газети друкують страшні повідомлення про голод в Китаю. Від посухи, землетрусів та громадянської війни в провінції Кансу загинуло 2 міліони людей. Міжнародній комітет допомоги голодуючим, а також донесення місіонарів стверджують, що 80 проц. населення не мають ні хліба, ні насіння. Смертність так збільшилася, що трупів не вспівають хоронити. В багатьох місцевостях їдять дітей.

Відкриття італійського парляменту.

В Римі минулої суботи врочисто відбулося отворення першого фашистівського парляменту. До салі парляменту прибула вся королівська родина з дітьми. Король Віктор Емануель, якого стрінули величезними оваціями, сів на троні під бальдахімом, а коло нього став наслідник престолу. На ступенях трону став Мусоліні в своюму уніформі міністра президента і проголосив, що отвирає збори. Після цього він почав читати в альфабетичному порядку прізвища послів. Кожний викликаний голосно казав: „я присягаю“. Коли скінчилося заприсяження, король розгорнув манускрипт і почав читати промову. Промова тягнулася коло двацять мінут. Протягом цього часу Мусоліні нерухомо стояв на ступенях трону. Зміст промови короля зводився до вихвалювання фашизму. Під його проводом переведено національне обєднання, а насамперед доведено до порозуміння з церквою. Уряд надалі буде вважати своїм головним завданням дбати за скріплення держави і за те, щоби вона збільшувала свою працю на користь усіх верств народу. Він буде дбати за розвиток сільського господарства та індустрії і за поліпшення умов життя працюючого населення. Переходячи до обговорення фінансових справ, король зазначив, що треба сконсолідувати біжучі довги, утримати курс ліри і зменшити обіг банкнотів. Всі дотеперішні заходи в справі розаброєння поки-що не дали конкретних наслідків, і тому обовязком уряду є далі працювати над обороною батьківщини. Військо, фльота, повітряна фльота, міліція і союзи добровольців поділили між себе це завдання. Треба лише, щоби вони мали відповідні матеріяльні засоби. Після промови посли знову оваційно витали короля.

Пошесть віспи в Англії.

В Анґлії вибухла епідемія чорної віспи. Завіз її з Бомбаю пароплав „Тусканія“. Пошесть набирає погрозливих розмірів. В самому Льондоні є 497 хорих. Пошесть зявилася також у провінціяльних містах. Особливо богато хорих є в Саутгемптоні, Ґлезґо, Ділої та Менчестері. Поява віспи в Анґлії особливо небезпечна тому, що там нема обовязкового щеплення віспи. У Франції видано постанову, щоби допускати туди лише тих, які можуть виказатися свідоцтвом щеплення віспи. Одначе це розпорядження викликало велике невдоволення в Анґлії. Мекдональд вніс у тій справі запит у парляменті, бо це розпорядження має дуже відємно відбиватися на пасажирському русі. Французька рада міністрів обговорювала це розпорядження міністра Люшера, і на домагання Бріяна рішено наразі порозумітися з анґлійським урядом щодо заходів, які треба зробити, щоби забезпечити Францію від віспи, а тимчасом дозволити анґлійцям на вільний вїзд.

—o—

Огляд міжнародніх подій.

„Пацифізм у фраку“. — Теорії і дійсність. — Зірвання репараційної конференції? — Його політичне тло.

Берлін, 19. квітня 1929.

Герберт Ґ. Уелс, нині мабуть найпопулярніший письменник англьосаського світа написав богато гарних, фантастичних романів. Він вірить фанатично в поступ та можливість безконечного розвитку людини. І то не тільки в технічному відношенні, але й у моральному. Одною з найбільше читаних книжок Уелса є фантастичний роман: Люди рівні богам! Тільки цікаві книжки мають за тому можливости, прочуття майбутніх епохальних, технічних людських здобутків. Але Герберт Уелс написав також велику, строго наукову трьох-томову історію людства. В ній він намагається доказати, що не тільки в техніці, але також у формах суспільного і політичного співжиття люди поволі, але щораз більше, удосконалюються. З цього пізнання Уелс витягає для себе моральний імператив: робити зі свого боку усе можливе, щоби допомагати цьому людському удосконаленню. Це означає для нього в сучасній політ... ситуації: боротися за світове розаброєння і замирення, з усіх сил пропаґувати ідею політичного і державного обєднання Европи, приблизно в тих формах як їх проповідує також знаний пацифіст і творець пан-европейського руху граф Куденгове-Калерджі. Але Уелс йде ще далі і хоче бачити державно обєднану Европу як складову частину „світової обєднаної держави“ з центральним урядом, центральним парляментом, тощо. На тих його плянах помітно той сам полих фантастичности, що й в його романах. Але він мужньо і сміливо бореться за свою справу. „Війна війні! Війна абсурдним европейським границям! Війна міжнародньому політичному цькуванню! Війна економічному визискові такcамо поміж суспільними клясами як і окремими націями! Війна націоналізмам і політичній ненависти!“ Ось мотто його пристрасної великої двогодинної бесіди, яку він тими днями виголосив у берлінському Райхстаґу, з нагоди чергової дискусійної вечірки, влаштованої „Німецьким Товариством для Міжнароднього Порозуміння“.

Це робить дивне враження, коли дивитись з журналістичної трибуни не тільки на бесідника, але також слідкувати за авдиторією. Посольські лави заповнені фраками, ордерами і великими тоалетами. Кого тут тільки не має!?... Посол Його Величества Короля Британської Імперії слухає з тим самим набоженством, що й посол Сполучених Держав; великий Альберт Айнштайн похитує потакуючо від часу до часу головою і зрештою цілий берлінський дипльоматичний корпус в суміш з вершками товариства нагороджує Уелса бурею оплесків. Але ота буря якась, неначеб наперфумована. Британський посол виявля-

---

ПОС. ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ.

2)

Самоврядування.

ФІНАНСОВА ГОСПОДАРКА.

І. Основи самоуправної скарбовости.

Закон з 11. серпня 1923 р. про тимчасове управильнення самоуправних (комунальних) фінансів нормує провізорично джерела доходів самоуправи. Трівкому управильненню тої справи стоїть на перешкоді брак оконечного устійнення основ державної скарбовости і брак одноцілих для цілої держави самоуправних законів. Згаданий закон вже в дечому змінено, відкрито нові джерела доходів для самоуправи ((вирівнуючий податок у російській займанщині, складка на покриття коштів лікування бідних хорих в Конґресівці).

Змінено лише підставу розділу доходів між поодинокі роди самоуправи. Зокрема арт. 1 і 2 розпорядку Президента з 22. березня 1928 (В. з. Р. П. ч. 46 поз. 335) зрівнюють у цілій Польщі сільські громади і повітові самоуправні союзи щодо розділу самоуправних додатків до державних податків: ґрунтового і промислового. В тій ділянці змінено окремішність в устійнюванні цеї справи, щодо цього часу істнувала в Галичині.

В Галичині сільські громади побирали для себе 60 проц. додатків до державного ґрунтового податку і 3/4 впливів повітового самоуправного союзу з додатків до державного промислового податку. Повітовій самоуправі оставало 30 проц. додатків до ґрунтового податку (10 проц. іде на воєвідську самоуправу — тимчасово на Т. Сам. Видія) і 1/4 впливів з додатків до промислового податку. В цілій Польщі додатки до ґрунтового податку ділено між сільські громади і повітові самоуправні союзи у відношенні 40:50, а додатки до податку промислового по половині. Таку зміну в напрямку збільшення доходів повітової самоуправи в Галичині при рівночасному зменшенні доходів громадської самоуправи вважаю для українського населення шкідливою. Повітові старости, як державні комісарі повітової самоуправи вживають фінансових засобів повіту нераз не лише на непродуктивні цілі, а просто таки на шкоду українського населення. Але до того верну пізніше.

Ще дальші, більше радикальні зміни правительство хоче перевести в цьому році. Правительство внесло до сойму законопроєкт про вирівнання і підвишку ставок ґрунтових податків і про унормування побирання деяких комунальних данин. Проект передбачує підвишку норм комунальних податків до державних податків: ґрунтового і промислового (до цін промислових свідоцтв і реєстраційних карт), а зате знесення слідуючих комунальних данин: вирівнуючого та інвестиційного податку, дорогових оплат і складок на покриття коштів лічення. Таким чином улекшено би населенню плачення податків і орієнтацію в їх вимірі, а самоуправі працю, звязану з виміром і побиранням податків, а зате підвищено би обтяження населення.

II. Управильнення основ виміру і побирання самоуправних податків і данин.

Правдивою болячкою для населення, що має оплачувати самоуправні данини є те, що вимір тих данин є дуже невигідний і що населення ніколи не знає, які данини і в якій висоті прийдеться йому платити протягом року на самоврядування. Дещо в тій справі вже управильнено. І так розпорядок Президента Річипосполитої з 22. березня 1928 (В. З. Р. П. ч. 36. поз. 335) постановляє, що висота самоврядної оплати від перенесення власности недвижимости не може перевишати половини відносної державної оплати.

III. Статистика фінансової господарки самоврядування.

Для кожного, що інтересується самоуправними справами є дуже важним познайомитися зі статистикою фінансової господарки самоврядування. У Польщі не можна було довший час виготовити такої статистики. Не можна було зробити цього в часі девалюації поль. марки. Тоді бюджети самоуправи ставали часом по кількох тижнях нереальними. Не можна було цього зробити і пізніше по впровадженні золотого, бо ріжноманітність в способі бюджетування обезцінювала вартість зібраних статистичних матеріялів.

Аж від хвилі, коли міністерство внутрішніх справ видало бюджетову інструкцію, маємо точну статистику фінансової господарки самоврядування, себто від бюджетового року 1927-28.

Бюджетовий рік 1927-28.

Звичайні і надзвичайні видатки.

І. Сільські громади:

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
1. краківське	4,718.715	232.825
2. львівське	7,894.476	941.551
3. тернопільське	3,835.105	275.621
4. станиславівське	3,875.631	412.152

Разом у трьох східньо-галицьких воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки сільських громад виносили в 1927-28 р. — 17,234.536 зол.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
5. волинське	5,283.332	974.829
6. поліське	3,889.834	471.638

Разом у волинському і поліському воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки сільських громад виносили в 1927-28 р. 10,619.633 зол. **На цілій українській території, в пяти вичислених воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки сільських громад винесли в 1927-28 ро. — 27.854.169 золотих.**

ться неменшим пацифістом ніж містер Шурман, представник Америки. Після докладу президент Райхстагу Лебе заявляє, що 6. травня говорити-ме „на теми міжнародного порозуміння" румунський міністр Тітулеску, а 28. травня льорд Сесіль. Недавно говорив в Райхстагу Мекдональд, а ще перед ним цілий ряд найбільше знаних політичних мужів світа. Щож це? Справді побідний похід пацифістичної ідеї?

Коли прислухуватись дебатам, заявам послів і міністрів, що звичайно забирають при таких нагодах слово, можнаб справді повірити, що нічого вони так горячо не бажають, як світового замирення. Тимчасом поміж їх словами і ділами є величезна прірва. Її не в силі замаскувати ніякі, хоч би й такі блескучі товариські сходини і коктейли. Помимо палких слів прелегента, над салею звисає подих застарілости і офіціяльности і в отім пацифізмі, вдягненім у тісний офіціяльний фрак, не почувається найважнішого: пориву, розмаху, віри і міцної волі до здійснення ідеалу.

І справді. Все це тільки слова. Діла тих „пацифістичних" політиків виглядають інакше. Саме тепер маємо прегарну нагоду стежити на двох конкретних прикладах, як виглядає на практиці війна виповіджена — „війні", міжнародньому цькуванню і політичній ненависти". 18. квітня переходово зірвано в Парижі репараційну конференцію, а женевські дебати в „роззброюючій комісії" де далі замінюються в цілком непристойну, несмачну комедію.

Як відомо, репараційна конференція не могла протягом кількох тижнів найти тривкої дискусійної бази, щоби на ній поставити справу післявоєнного міжнародного задовження у цілости. Щоби всеж таки рушитись з місця вирішено після латинських Великодних Свят вирішити бодай частинно проблему — отже бодай справу німецьких репарацій. Д-р Шахт переговорював з окремими вірителями і кожний з них предложив йому свої претенсії. Кожний віритель робив це в тайні перед другим, але результат був такий, що сума усіх претенсій виявилась горендальною. Тоді вірителі почали переговорювати поміж собою, щоби кожний з них зменшив свої претенсії, аби осьтак дістати загальну суму можливу до прийняття для німців. Ті вірительські „балачки" поміж собою продовжувались цілий тиждень. І хоч з трудом, то алянти всеж таки звели свої претенсії до одного знаменника. На тій базі алянти створили єдиний фронт, — оце вперше від закінчення війни. Німецькій делеґації передано меморандум, в якому вперше виразно названо офіціяльні числа. Алянти жадають в цілости 40 міліярдів золотих марок. Німці відкинули цей проєкт, вказуючи на непосильність такого пляну для Німеччини. Тоді д-р Шахт вніс зі свого боку пропозицію, що Німеччина моглаб платити на протязі 37 літ по 1650 міліонів, що означалоб загальну суму 27,5 міліярдів при 5 процентовім дисконті і 1 процентовій амортизації. Ріжниця поміж претенсіями алянтів і пропозиціями німців випадає на суму 12.5 міліярдів. Були хвилини, де здавалося начебто можна буде найти поміж бажаним і даваним форму компромісу. Тимчасом німці означили свою суму як максимальну і рішуче відмовились приймати на себе більші зобовязання від тих, які вони булиб у силі платити. Але й алянти не найшли можливим знизити свої вимоги. В той спосіб прийшло до зриву т. зв. комісії Ревельстока, яка мала найти бажаний компроміс поміж обома партнерами. Дня 19. квітня відбудеться пленум, мабуть останне на цій невдачній конференції.

Що далі? Далі залишається в силі старий плян Доза, у всякому разі вигідніший для німців від нового алянтського проєкту, хоч би з тої причини, що цей плян забезпечує німцям т. зв. трансфер, отже гарантію алянтів у видобутті капіталів, потрібних для плачення дозівських ануїтетів у висоті 2 і пів міліярда річно. Але ще одну користь мають німці із такого закінчення справи. Фінансові знатоки, оті суверени, які вважали себе мало не остатньою інстанцією для вирішення цієї проблеми мусітимуть уступити місця — політикам. Так на тлі розбитої конференції знатоків зарисовується можливість близького скликання *політичної конференції*, на якій малаб бути вирішена остаточно і тота справа, уже не з економічних а чисто політичних перспектив. А ті політичні перспективи не є для німців сприяючі. Вони рахують передовсім на провал консерватистів в англійських виборах. Це в значній мірі ослабить позицію французів, бо їхня політика на репараційній конференції носила на собі всі признаки горячкової нетерпеливости, аби ще перед уступленням Поанкаре від влади пригвоздити німців на кілька десятків літ і тим самим обезсилити їх політично. Нема сумніву, що встановлення сильного алянтського фронту супроти німців мало свої глибокі політичні причини і що алянтський плян та відкинення принципу німецької платоздатности при усталюванні алянтської суми походить з того самого політичного джерела, що й недавня франко-британська антанта. Тому теж стає зрозумілим, чому *американці і японці не солідаризувалися з алянтським меморандумом і неофіційно заявили своє вотум сепаратум.*

Одначе троха дивно бачити в англійсько-французько-бельгійській компанії також італійців. Чемберлен проводить у цьому випадку до самого кінця свою політику втягування італійців до одного фронту, на що вказували його сталі спроби замирення французів з італійцями. А проте в тих перспективах слід підчеркнути, що паралельно з репараційною конференцією відбувались італійсько-французькі замирюючі переговори, підсилені недавнім побутом Чемберлена у Фльоренції. Чемберлен вспів за час свого урядування звязатись зі системою поанкаризму, але він не вспів втягнути в свій европейський бльок також Італії. Це мало статись на репараційній конференції і паралельних з нею італійсько-французьких переговорах. Успішне і побідне для алянтів закінчення репараційної конференції булоб дало не тільки нові виборчі атути в руки консерватистів, але булоб завершило цілу союзницьку европейську систему Чемберлена. Тому-то німці не зробили ніякого лихого кроку, що своїм становищем допомогли до зірвання конференції. Французька преса тимчасом піниться. І має чого! Завтра може прийдуть до влади англійські робітники до спілки з лібералами. Вони не скривають своїх французьких антипатій. В тім положенні Поанкаре ледви чи втримається. Соціялістичний картель жде свого дня. Але коли до влади прийдуть у Франції соціялісти, розіб'ються також можливости франко-італійського зближення. Осьтак, політична конференція, що малаб прийти на зміну репараційній конференції, не буде нести на собі знамен поанкаризму. Тому також і американці і німці приняли відомість про зірвання конференції з повним спокоєм.

Зенон Пеленський.

Я подаю підсумки на основі статистики лише тих 5-ти воєвідств, в яких українське населення становить більшість.

Видатки сільських громад в цілій Польщі виносили 108,696.425 зол. **Видатки сільських громад на українській території виносили 25.6 проц. видатків сільських громад цілої Польщі.**

Вже з цеї статистики бачимо, якими поважними фондами орудують сільські громади. Ще інтереснішою буде статистика зужиття тих фондів, але про це пізніше.

II. Невиділені міста.

В Галичині є всі міста, невиділені з повітового самоуправного союзу, за виїмком Львова і Кракова.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
1. львівське	10,768.855	3,337.351
2. станиславівське	4,105.286	605.297
3. тернопільське	5. 981.359	2,790.105

Разом в трьох східньо-галицьких воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки невиділених міст виносили 20,855.490 зол.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
4. волинське	1,789.692	1,053.094
5. поліське	1,094.003	242.048

В пяти українських воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки невиділених міст винесли в 1927-28 р. — 25,034.327 зол., себто 20.2 проц. видатків невиділених міст цілої Польщі, що виносили 118,605.429 зол.

III. Виділені міста.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
1. Львів (місто)	14,049.888	3,560.000
2. волинське	2,232.099	1,048.769
3. поліське	1,769.695	1,122.528

Разом на українській території міста виділені з повітової самоуправи мали звичайних і надзвичайних видатків 21,782.979 зол., себто 10.2 проц. видатків виділених міст цілої Польщі, що виносили **214,726.469 зол.**

IV. Повітова самоуправа.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
1. львівське	6,749.599	1,299.889
2. станиславівське	3,674.245	281.815
3. тернопільське	4,635.859	160.258

Разом в трьох східньо-галицьких воєвідствах звичайні і надзвичайні видатки повітової самоуправи виносили в 1927-28 р. 16,701.662 зол.

воєвідство:	звич. — зол.	надзв. — зол.
4. волинське	1,789.692	3,021.691
5. поліське	1,094.003	648.362

На українських землях видатки повітової самоуправи виносили 23,255.410 зол., себто 14.3 проц. видатків повітових самоуправ цілої Польщі, які виносили 161,810.061 зол.

Зіставлення

видатків самоврядування в 5-ти українських воєвідствах в 1927-28 р.: 1) сільські громади 27,854.169 зол.; 2) невиділені міста 25,034.327 зол.; 3) виділені міста 21,782.979 зол.; 4) повітова самоуправа 23,255.410 зол.; 5) Тимчасовий Самоуправний Виділ 26,934.062 зол.

Разом видатки самоврядування на українських землях винесли 124,860.957 зол. Найбільші видатки мали сільські громади, потім Тимчасовий Самоуправний Виділ у Львові, відтак виділені міста, опісля повітова самоуправа, а вкінці виділені міста.

Видатки самоврядування цілої Польщі зі шлеським соймом включно виносили 830,824.904 зол., отже близько міліярд. В тому самому часі видатки держави преліміновано на 1.897,887.974 зол. З цього бачимо, що видатки самоврядування в Польщі навіть у порівнанні з державним бюджетом є дуже значні.

Шевченківське свято у Львові.

Львів, 22. квітня 1929.

Вчора відбувся в салі Великого Міського Театру святочний концерт в честь Тараса Шевченка заходом львівських культурно-освітніх установ. На програму концерту зложилися хорові продукції львівського співацького товариства „Боян", виступ орхестри Музичного Т-ва ім. Лисенка, барітонове сольо проф. Орленка (в „Заповіті") і вступне слово голови „Просвіти" М. Галущинського.

Виконання всіх точок було дуже старанне і мистецьке. Мішаний хор „Бояна" відспівав під батутою д-ра Людкевича дві композиції Ревуцького, оцінка яких була вже на сторінках „Діла" і знану вже у нас композицію В. Барвінського Шевченків „Заповіт" під батутою І. Охримовича, а орхестра відіграла під проводом д-ра С. Людкевича йогож твір п. з. „Стрілецька рапсодія", оцінка якого теж була в „Ділі" (з нагоди ювилейного концерту Муз. Т-ва ім. Лисенка). Велике враження зробила на присутніх промова М. Галущинського, яку подаємо на першій сторінці.

Загально концерт випав дуже гідно та поважно. Вражало тільки те, що половина партеру була порожна. Наша публика, видно, була певна що її виручить від участи в концерті хто інший.

—o—

Мін. Залєський про німецький меморіял.

Польський міністр закордонних справ Залеський сказав представникові ПАТ-а, що меморіял німецького репараційного делеґата д-ра Шахта знаний йому з необовязуючих пресових енунціяцій. Колиб ходило про відношення до тих проєктів (аґресивних, по словам преси, з точки погляду до політ. польськ. інтересів) то самособою міністр перейшов би над ними найспокійніше до денного порядку, як нереальними. Бо нині нема такого уряду, що поважно хотів би думати про справу ревізії версайського договору. Кожен політично свідомий розуміє, які з того могли би бути наслідки. Що іншого викликає тут поважні побоювання, а саме дух і метода ділання у міжнародніх відносинах, що зазначилося виразно в самім поставленні справи д-ром Шахтом. Виступ цей виявив тенденцію торгувати найістотнішими правами народів за ціну фінансових уступок. Хто так думає, вертає до тих форм передвоєнного думання, які саме спричинили найгрізніший історичний катаклізм, світову війну. Тому виступ німецького делеґата стрінувся з осудом цілого світа.

—o—

Чемберлєн про зворот німецьких кольоній.

На засіданні палати громад 22. квітня Чемберлен у відповіді на запит сказав, що мандати над бувш. німецькими кольоніями признано оконечно теперішнім мандатарям. Наскільки Чемберленові відомо, досі не найшовся ніодин мандатар, який хотів би позбутися відповідальности, яка тяжить на ньому з титулу мандату. Становище Англії в цій справі, як це вже пояснено німцям на льокарнській конференції, таке: Колиб якийнебудь мандат опорожнився, або колиб утворився новий мандат, Англія булаб тоді готова розглянути німецькі бажання, подібно як бажання кожної іншої держави, що є членом Ліґи Націй. Та не можемо — зазначив Чемберлен — давати згори якінебудь зобовязання. Після льокарнської конференції над цією справою не дискутували, хоч без сумніву пробили щодо того ріжні натяки.

—o—

Пачкарі алькоголю вкрали цілу фльоту.

Американська погранична сторожа протягом останнього року захопила в полон цілу фльоту від пачкарів, що перевозили спірт з Канади До Злучених Держав. Вона спіймала і сконфіскувала 365 усякого рода і розміру кораблів, великих і малих, старих і найновішої будови. Ця фльота була в порті в Дітройті під охороною окремої сторожі. Та одної бурхливої ночі всі кораблі зникли. Виявилося, що власники цих кораблів разом зі своїми залогами зіхалися до Дітройту й підготували крадіж кораблів. Вони напоїли до непритомности сторожу, яка охороняла конфіскованую фльоту.

—o—

Кінець урядової кризи в Австрії.

Урядова криза в Австрії, яку викликала димісія канцлера Зайпеля на укінченні. Канцлером має стати намісник Форальбергу, кандидат християнсько-соціяльної партії д-р Отто Ендер. Він має цими днями оформувати новий кабінет.

—o—

По широкому світі.

Румунський уряд підготовив проект закону для боротьби з протидержавними партіями на зразок такого закону в Італії та Чехословаччині.

Дня 23-го починаються у Данії вибори до парляменту.

Чехословацький міністр закордонних справ Бенеш погрожує димісією, якщо партія Крамаржа продовжуватиме атаки на нього.

Студенти еспанських університетів продовжують демонстрації проти уряду. Професори внесли меморіял з протестом проти призначування при університетах державних комісарів.

Комітет охорони дітей при Лізі Націй радив над реформами опіки над матірями та незаконними дітьми, а також підготовив проект міжнародньої конвенції про право повороту на батьківщину для тих дітей, що виїхали на чужину проти волі батьків.

Румунія подготовляє кілька нових проектів реорґанізації армії.

НОВИНКИ

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на травень виносить 5 зол.

— **Арешти студентів.** У вівторок, дня 16. квітня ц. р., арештували в Бережанах таких студентів: Володимира Рижевського, Михайла Ставничого, Ярослава Старуха, як рівнож п. Підулу, п. Кокорудза і п. Ногуляка. Дня 19. квітня відбулася ревізія в домівці Філії Т-ва „Просвіта“ в Бережанах, як рівнож у студ. Богдана Бородайка, яка тревала 3 години. По переслуханню полишено п. Бородайка на вільній стопі.

— **Весна спізнюється далі.** 22-го квітня в 9-ій год. вранці ледви 2 ст. тепла. В 6. год. падав сніжок. Ходимо знову в футрах. Мало хто відважується демонструвати „весну“ в веснянім легкім пальті. Небо захмарене, холодний вітер. Вчора був приморозок. В інших містах було ще гірше. У Варшаві та Лодзі впав новий сніг, а в Познані великий град і то після зовсім теплої температури. „Навіщо про це писати?“ — спитає неодин зденервований читач — „ми чули це вже сотні разів!“. Коли напишеш, то так якби виганьбив погоду; якось лекше стає. Зрештою, нехай це лишиться в архівах для майбутніх поколінь. Щоби наші нащадки знали, що в добі боротьби з щомісячним бюджетом і податками, ми мали проти себе ще й природу.

— **З нашого культурного руху в Празі.** Українське історично-фільольоґічне товариство в Празі святкує 23-го ц. м. 25-ліття роковин з дня смерти Михайла Старицького відчитами двох своїх дійсних членів: В. І. Сімовича п. з. „Новаторства М. Старицького“ і Д. В. Антоновича: „Театральна діяльність М. Старицького“.

— **В. Косенко й О. Колодубова будуть концертувати у Львові.** Як довідуємося з музичних кругів Муз. Т-во ім. М. Лисенка позискало на концертові виступи у Львові і інших містах Галичини знаменитого композитора і пяніста В. Косенка і відому співачку Оксану Колодубову з Києва. Концерти ті мають відбутися в травні зараз після наших Великодних свят. Програма обійматиме сольоспіви та фортепянові твори сучасних композиторів Радянської України. Останній концерт українських новин зложив уже частинно докази, що на Україні композиторська творчість сильно розрослася як щодо скількости так і якости і вечір той тішився великим успіхом серед нашого громадянства. Тому вістку, що до нас прийдуть такі знамениті артисти і гості з України, треба повитати. Пізніше подамо ближчі відомости.

— **Адвокати без „д-р“.** Від 21-го ц. м. стає правосильним новий закон про виконування адвокатської професії на просторі апеляційних судів Львова, Кракова та Цешина. А саме адвокатами можуть бути і люди без докторського диплому.

— **Нові часописи в Варшаві.** Не без звязку зі складною політичною атмосферою почали виходити у Варшаві нові часописи. Є це головно вечірні денники, у більшости жидівські. Від кількох днів видає „Наш Пшеґльонд“ вечірний випуск п. з. „Наш Глос“. Вийшов новий денник „Відомосці“ і в найближчому часі пічне виходити один червоний орган.

— **Ріжні вістки.** У середній Італії відчули 19-го ц. м. землетрус, що тривав 6 секунд у Больонії, Міляно, Пармі, Морені, Вальові і в інших містах. — Радянський уряд має ввійти у порозуміння з одною мистецькою фірмою в Відні, щоби вона влаштувала продажу образів з царських збірок. — Ріка Москва загрожує повінню столиці; є вже залиті доми. — Підчас будови 24-поверхового дому в Ню Йорку вірвалась линва з матеріялом і вбила 4 робітників та ранила кільканацять осіб. — Англійський професор Гер стверджує досвідами, що люди, які в молодих роках сивіють, є здебільша сиві по унаслідженні. — Є звістки, що М. Горкий вертається в травні до Москви з Італії. — Американська поліція шукає кілька місяців надаремне украденого в Ню Йорку банкирові Морґанові цінного образу Ґейнсборо з 1783; його вкрали вперше у 1876 р. і найшли його 25 літ пізніше. — У Кошицях трапився рідкий випадок самогубства; вдова директора банку Фарбакі зробила собі гаракірі з горя після смерти мужа.

— **Нова почесть для Гавптмана.** Австрійський союз письменників „Конкордія“ призначив свою річну нагороду „перстень Бурґтеатру“ Ґерґартові Гавптманові. Ця нагорода призначена від літ видавцем „Неє Вінер Журналю“ Ліповіцом.

— **Цікавий маніфест.** „Комітет індустансько-соціялістично-республиканської армії“ видав прилюдний маніфест, в якому заявляє, що хоче відчинити очі на дійсність індійській молоді та англійському урядові. Він був виданий безпосередньо перед бомбовим атентатом у Дельгі. Починається він гаслом „Бог і совіти вказують нам шлях“, а кінчиться окликом: „Нехай довго живе революція!“

— **Пригадка. Звичайні Загальні Збори Народньої Лічниці у Львові** відбудуться 26-го квітня т. є. в пятницю в 6-ій год. вечером в домівці товариства „Зоря“ при вул. Вірменській 25. — Управа Н. Л. пригадує, що крім звичайної програми має ухвалитися зміну статуту товариства, тому прохає членів товариства громадно в означеній годині явитися й припровадити зі собою нових членів. — **Управа Нар. Лічниці.**

Зі спортового життя.

З діяльности черновецького „Довбуша“.

Перша дружина черновецького „Довбуша“, що змагається за мистецтво Буковини в рямках румунського спортового союзу і добула досі на 8 змагань 10 пунктів (чотири виграні і два розіграні), виступає в такому складі: Драґан, Лесько, Пестик, Суховерський, Попик, Цопа II, Рибак I, Іванович, Рибак II, Буш, Цопа I. Найповажнішими кандидатами до мистця Буковини є поруч „Довбуша“ ще жид. клюб „Ґакоаг“ і ром. клюб „Драґош-Вода“. З черновецького „Часу“ довідуємося, що „Довбуш“ викінчує своє власне грище, на якому тепер вирівнують уже площу до гри. Видно, що на Буковині українське громадянство має більше зрозуміння для нап. спорту, як у нас, бож у нас — поза площею „С.-Б.“ у Львові — ні одно наше спорт. товариство в цілому краю не має своєї власної площі.

Закордонні висліди з неділі.

Відень.

Слован — Б. А. К. 3 : 1 (1 : 1).
Герта — Ніхольсон 2 : 1 (1 : 0).
Австрія Ф. А. К. 2 : 2 (0 : 0).
В єнна — Спортклюб 3 : 1 (0 : 0).
В. А. Ц. — Рапід 4 : 4 (2 : 0).

Праґа.

Спарта — Адміра (Відень) 2 : 0 (0 : 0).

Дрездно.

Спортклюб — Герта (Берлін) 6 : 1 (5 : 1).

Деблін.

Ірляндська національна дружина — бельгійська національна дружина 1 : 0 (1 : 0).

З судової салі.

Політичний процес проти 31 селян з Тернопільщини.

В понеділок 22. квітня ц. р. переслухувано ще далі свідка Андрія Юркова. На салі лише десятка осіб.

Дальші зізнання свідка Андрія Юркова.

На початку нинішньої розправи ставив питання прокуратор, на які св. Юрків давав дуже ясні відповіди. Зате в перехресному вогні питань оборони свідок не лише не давав ясних і точних відповідей, але дуже денервувався і не хотів відповідати на деякі питання, домагаючись їх ухилення. Таке поведення свідка викликувало голосний сміх на салі.

І так на питання обор. д-ра Аксера, чи св. Юрків довідався від обв. С. Цивінського ще в селі Чистилові, чи вже по дорозі до Тернополя про комуністичну конференцію, свідок відповідає, що про саму конференцію нічого в селі не знав і щойно на самій конференції довідався про неї. По відчитанню його поліційних зізнань, де він цілком інакше у цій справі зізнавав, свідок не хотів уже зовсім відповідати на це питання, а опісля докинув, що вже наперед знав, що буде конференція.

Далі на питання оборони відповідає раз, що обв. Цивінського і товаришів зрадив тому, що обв. С. Цивінський отримав від секретаріяту партії „Сель-Роб-Єдність“ багато доларів (суми не знає) на виборчу агітацію перед виборами до сойму і не хотів йому дати ніяких грошей, хоч свідок пильно працював, а другий раз каже, що поліції доніс про комуністичну організацію лише тому, що „ціла праця комуністів“ йому не припала до вподоби. На питання оборони, в який спосіб зробив донесення на поліцію, каже, що посварившися з війтом Кисілем, зайшов на припоручення команданта поліції на постерунок. Там отримав листа, адресованого до тайного агента поліції в Тернополі Краковського (хоч нібито з нічим не звірювався перед командантом) і лише тому Краковському все до чиста росказав. Це діялося у дні 3. березня 1928 р. Далі каже, що ніяких довірочних відомостей ані перед тим днем не уділював поліції, ані опісля і що не знав ніякого тайного агента крім Краковського. Але зараз на запит оборони відповідає, що його переслухував тайний агент Конопка, хоч свідок його нібито не знав.

Також плутався і не давав ясних відповідей, чи обв. Боднар розкидав комуністичні відозви в серпні 1926 р. чи в 1925 р. надягнувши цератовий плащ обв. Зазулі, чи звичайний не-цератовий плащ. Свідок твердив раз так, раз ні. Це заохочувало лише оборону і вона почала випитуватися свідка точніше. Тому на основі ставлених свідкові питань приходило навіть до непорозуміння між предс. Ангельським і обороною. І так предс. ухилив одно питання обор. д-рові Гонінґвілеві з Варшави, кажучи, що „його обовязком є боронити свідка“. Тоді обор. д-р Гонінґвіль попросив запротоколувати ті слова і зрікся далі ставити питання свідкові. На питання оборони, що свідок робив на Радянській Україні, він відповідає злобно, що „їв хліб“.

Вкінці у відповідях на питання обор. д-ра Присломського виявилося, що св. Юрків — це дуже зручний, хитрий і бувалий чоловік. Він втік з української армії до польської в 1919 р., опісля вступив знова до української. Відтак польські війська забрали його до табору до Пикулич біля Перемишля. Звідси перескочив він вже до червоних військ і подався з ними за Збруч. Але там довго не видержав і вернувся на сухий хліб до свого села Чистилова. На запит тогож оборонця, як він міг так скоро зміняти свої переконання і переходити з одної сторони на другу, цей свідок дав таку мудру відповідь: „Хіба цього не робила українська інтелігенція? Я мусів якось жити“.

При кінці оборона завдавала йому ще цілу низку питань, на чому й закінчено переслухання того головного свідка прокуратури. Завтра будуть зізнавати вже дальші свідки.

Жертви на оселю робітників пера!

ВИКАЗ ч. 6.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. І. Франка“ зложили дальше на оселю українських робітників пера: 70) Радн. Роман Сосновський, Львів — 2.25 ам. дол.; 71) Семен Ощуст — 3.46 ам. дол.; 72) Волод. Котецький, Радом — 20 зол.; 73) д-р Маріян Паньчишин, Львів — 300 зол.; 74) д-р Іван Кульчицький, Збараж — 10 зол.; 75) д-р Ілля Салагуб, Белз — 5 зол.; 76) Львівська Філія Українського Т-ва охорони дітей й опіки над молоддю — 30 зол. (як вияв вдячности за піддержку, яку Т-во постійно мало з боку преси).

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр: Вівторок 23-го, г. 7·30 веч. „Несподіванка“.

Кіна.

„Аполльо“: „Поліцмайстер Тагеєв“.
„Лев“: „Королева Бродвею“.
„Оаза“: „Моряки і білявки“ і „У домі божевільних“.
„Палас“: „Жажда“.
„Пан“: „Пожежа сердець“.
„Фатаморгана“: „Цирк Роаль“.
„Химера“: „Непереможний“.

Програма радіо.

Середа 24-го.

Льондон (358). 22·05 „Голяндець-Скиталець“ Вагнера.
Париж (1744). 15·45 Концерт. 18·35 Пате.
Берлін (475,4). 20·30 Концерт.
Мюнхен (536,7) 20·50 Старонімецькі та словацькі пісні (хор).
Брюссель (511,9). 20·15 Оперетка „Княжна Герольштайн“.
Будапешт (545). 21·15 Старомадярськ пісні. 22·30 Орхестра опери.
Штокгольм (436). 21·45 Синчкова орхестра.
Ленінград (1000). 19·30 Концерт Губермана.
Москва (825). 18·30 Музично-літерат. вечір.
Київ (775) 18·30 Музична авдиція.
Варшава (1395,1). 17·55 Концерт орхестри. 20·15 Вечірний концерт. 23·00 Легка музика.
Краків (314,1) 23·00 Легка музика.
Познань (336,3). 20·30 Вечірний концерт.

Четвер 25-го.

Льондон (358). 17·00 Октет. 24·05. Музика до танців.
Париж (1744). 18·35 Пате. 20·00. Концерт Ляпарі.
Берлін (475,4). 20·00. Вечірна програма. 21·30. Синчковий концерт.
Мюнхен (536,7). 21·15. Опереткова музика.
Давентрі 482,3) 21·00. Симфонічний концерт. 22·00. Скрипк. реціталь.
Кенігсвустергавзен (1648,3) 21·00. Віольончеля та фортепян.
Мілянo (504,2) 20·30. Опера Вердія.
Відень (519,9) 20.00 Концерт Ади Сарі.
Будапешт (545). 19·30 Циганська музика. 17·40 Оперова орхестра.
Прага (343,2) 19·30. Симфонічний концерт.
Москва (1442,3) 16·00. Міжнародня музика. 18·30. Опера.
Харків (1680) 18·30. Популярний концерт.
Варшава (1395,1). 17·55 Концерт солістів 20·30. Вечірний концерт. 23·00. Музика до танців.
Краків (314,1) 20·15. Італійські народні пісні.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооэарі-Бандуристи К. Місевич і Д. Гонта виступають: 23.IV. Львів. Білети продає „Народна Торговля“. 1822 8—8

Шаховий турнір в Королівській Гуті. В звязку із шаховим турніром, що відбувся на днях в Королівській Гуті між містами Польщі за мистецтво, в якім брав участь наш знаний шахіст т. Попель Степан, відбудеться в четвер дня 25. ц. м. в год. 19 (7) вечір в домівці Т-ва „Шаховий Конин“, Підвалля ч. 9, пов. І., відчит на повищу тему. П. Т. прихильників і членів Клюбу проситься прибути. Вид. л.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПАНЧОХИ, Шкарпитки, Рукавички і Трикотажі поручає Гаврило ЖИВЧАК, вул. Кілінського 1. 1723 11—15

АДВОКАТ КМІЦИКЕВИЧ в Глинянах пошукує негайно вправного сонципіятора. 1846 3—3

ПОШУКУЄТЬСЯ у Львові і на провінції, інтелігентних, добре репрезентуючихся і опитних аквізиторів за провізію. Оферти з заподанням дотеперішнього заняття вносити до Адміністрації під: „Добрий заробіток“. 1868 2—2

ШУКАЮ у Львові 2—3 комнати з приналежностями. Оферти: „Діло“ для М. Н. 1863 2-3

Д-р АРСЕН ТРИГУБЧАК, адвокат в Скваті прийме концепієнта з днем 1 мая б. р. — Зголошення неузгляднені позістануть без відповіди. 1866 2-3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 156-?

РОБІТНЯ жіночої оджежі приймає до науки крою і шиття вул. Набеляка ч. 5. партер, дівий ганок. 1873 1 1

СЛЮСАР, машиніст, що розуміється добре на моторах „Д'сля“ совісний, чесний, уміючий добре читати, писати, рахувати, оде жить негайно посаду. — Зголошення особисто з свідоцтвами: Млин Колбаєвичі стація Рудки 1874 1-1

ПОСТИНЬ коло Косова — на продаж 11 моргів городу без будинків половина грунту 1 решта 2. і 3 кляси. — Зголошення тільки листовно під адресою: П. Журовська, Львів, вул. Бердусзевського ч. 15. 1872 1 3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 19—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучку і золоті після найновішої системи. Пацієнти з провінції полагоджуються в найкоротшому часі II. Урядовці і студенти значна знижка. Тел. 65 73. 1870 1—5

На Свята!

Всі купують: скло, порцеляну, тарілки та всяку іншу посуду і столове накриття лише в одинокій фірмі:

ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО

Львів, Галицька 20

885 5—7

На Рати — ЗА ГОТІВКУ

Дешевше ніж всюди о 0. Меблі, Дивани, Отомани, Канапки, Складані ліжка, Сальонові гарнітури, Вклади і Подушки, Капи, Фіранки, Портієри, Накидки, Хідники, Ковдри і т. п. найдешевше поручає 1103 4 6
Е. КОРЕНБЛІТ, Львів, Браєрівська 4.

НА СВЯТА

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ПОРЦЕЛЯНИ, КРИШТАЛІВ, ХІНСЬКОГО СРІБЛА ФРАГЕТА, АЛЬПАКА і пациківських виробів

1875 поручає фірма 1—2

Казимир Левіцкі

Львів, пл. Марійська, ч. 10.

Присилайте передплату!

Прання перестало бути зненавидженою мордівнею!

ВЖЕ сам вид копиці брудного білля, яке мусить бути виправе, переражував давніше всі газдині, тому що не істнував ще добрий середник до прання. Завсіди було богато непотрібної праці, получено' з довготревалим перетолкуючим тертям білля, що підкопувало здоровля. Біль у крижах і червоні руки — то були наслідки цеї важкої праці. Всі газдині відотхнули з полекшою, відколи істнує Rinso, бо Rinso виконує працю людських рук в улішеній формі — є воно останнім словом миляного промислу. Зерната Rinso є небувало активні — вони доводять білля до ідеальної білости не ушкоджуючи тканини.

Намочити білля — оце всьо.

Розпустити пачку в відповідній скількости варючоїся води і влити цей розчин в балію наповнену до половини літною водою. Мочити брудне білля через кілька годин, найліпше через ніч, а відтак основно сполокувати кожний кусок зокрема в кількох водах і... праця скінчена!

Та ож можна варити білля в Rinso.

Хто по пранню варить білля, цей не може обійтися без Rinso. Одним словом: Rinso можна уживати як на зимно так і на горячо і до варення.

Rinso

Rinso продається тільки в пачках.

ДАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Зенар“ Спілки Акц. Поштова Скринка 479. Головна Почта, Варшава — Прошу о безплатне приcлання мені прібного пакету Rinso що вистане на пробне прання.

Імя і називсько ______

Адреса ______

Д. М. (Проситься о читке письмо.)

R. P. 22—1

ВЕСНА! Найкрасша пора до переведення регенерації волосся Kalotrix-ом о. Д-ра ВЕРГУНА зі Сокаля. 1864 а) 1—1

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. ?. Оцінка безплатно. 13 6 49—?

Подільський Союз Кооператив у Тернополі оголошує отсим КОНКУРС на одного люстратора. — Вимоги: 1) Висока або середня фахова освіта. 2) Практика в одному з ПСК. 3) Знання обовязуючих кооперативних законів. 4) Практичне обзнайомлення з книго- і діловодством кооператив І. і II. ступня. Посада до обняття негайно. Платня після умови. Подання з прилогами документів і описом життя надсилати до дня 15. мая 1929 р. на імя Дирекції ПСК. в Тернополі, вул. Міцкевича ч. 11.

УЖИВАЙ

успішної заправи хемічної фабрики „АЗОТ“ в ЯВОРЖНІ.

ЗЕРНИК (Abawit B) суха заправа проти снітя, головні і плісни. Кошт заправлення 100 кг. ярої пшениці зол. 3·40, ячмелю і вівса зол. 6·80. Заправа 10 кг. яринного насіння зол. 1·70.

БУРАЧАК (Betanal) знаменита суха заправа до відкажування насіння цукрових і пастевних буряків (проти хвостиковости і іншим недугам). Кошт відкажування 100 кг. насіння зол. 23·60.

ГОРЧИК (Corbin) заправа, яка не трує, але відстрашує запахом і смаком всіляке птаство від нищення сходячої кукурудзи і кінського зуба. Кошт заправи 100 кг. тільки зол. 5·40. 1853 2—4

Негайна висилка почтою. — Відпродавцям рабат.

Тадей Васунг і Ска

ЛЬВІВ, вул. Хорущина ч. 18. тел. 8—33, адр. тел. Тевасунг.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.